Ն՝ 1247 — 1881 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 11—12—13—ԲՈՒԶԱՐ—ԲՈՒԶԱՐ ԷՐԹԷՍԻ ՍԱԼԸ — ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՍԷՆԷ

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆԸԹԼՈՒԸ
Մէհիտիէ 20 դրուշաւոր
ԿԱԶՄՊՈԼ ԻՆԶԻՒՆ
Պոլոր տէհլիք . . . 150 դր.
Ամբողջ այլոյ . . . 80 »
Լուսն այլոյ . . . 40 »
ԱՅԼԱՅԱՆԴ ԻՆԶԻՒՆ
Բոլոր իրաւ օրուանացագրեր իշխուն
Պիր սէհէլիք . . . 200 դր.
Ամբողջ այլոյ . . . 100 »

20 Բարա

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖԷՖԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՈԼԻԹԻԳԻՆ ԻԼՄԻՆԷ ՎԷ ՄԻԼԻՆԷ
ՎԷ ՍԱԻՐԷՑԻ ՀԱՄԻ ԵՎ ԷՎՄԻ ԴԱՀԷԹԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԸԹԼՈՒԸ
Պէհէր սաթրրի իշխուն
1 վ. 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 դր.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 2 »
ԹԱՔԱՐ. Պանգոպ Շիրքէթի վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ.
2 վէ 3ի ճչնու սահիֆէլէրէ 6 դր.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 4 »
Հիյատէ Միւտտէթ իշխուն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։
Մէվատտը Նաֆիայա տայիր պէնտէր մէճմանէն գապուլ օլունանագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ, իատէ օլունմայանագ։

20 Բարա

Իտարէխանէսի վէ մաթպասասը, Սթամպօլոս Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սոգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանրն ումուրու իտարէ վէ Թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆիֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունանագը կիպի, քեաֆիֆէյի մէքեաթիպին տախի անրն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ՄԱԹԷՄ

Կազէթամզ միտիրի Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆէնտինին բէտերի Ճիվէլէկեան Հաճի Յակոբ աղա՝ 82 եաշընտա օլտուղու հալտէ բազար ազշամը սաաթ 12տէ իրթիհալը տարը պագա իլէ,լուպ,տիւնքի կիւն Պէյցղլուճտա ճէնազէ ալայրիրա օլունմուշ վէ պու սէպէպտէն թօլայը տիճնքի կիւն կազէթամզը նէյր իտիլմէմիշ տիր։

Ռէֆիկլէրիմիզէն Մանսուրեանէֆէնտի վէ Հայրէնի վէ Մէճմուայը Հովսէփ կազէթալարրնն պու պապատ վազը օյան նէյրիյաթլարընա պէճանը թէշէքքիր իտէր, վէ Մէճմուայը Հովսէփին միթէվէֆիի մումայիլէյհ հագգընտա վէրտիկի պազը մայիւմաթը պիթթաստիգ մումայիլէյհ ըէֆիգիմիզ խասսէթէն թէշէքքիւրթրմզզը արզ իլէրիզ։

Ճիհագիգա միթէվէֆիա Հաճի Յակոբ աղա Ճիվէլէկեանընն՝ միւտտէթը էօմրիւնտէ իճրաի ֆայդէյէ ու համիյէթտէն պիր ան կէրի տուրմայլը, ֆէզգարա վէ միհթաճէյին քէնտիսինէ միւրաճաաթ իտինճէ, կէրէք քէնտի պէտէնինէն վէ կէրէք սահր ասհապը համիյէթի թէշվիգ իլլէյէրէք, միհթաճէյինը մէրգու

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ

Ա.Թիտէքի մէգալէ տախի Շում. նու մուխպիրիմիզ Թարաֆընտան մաթպաամըզա իրսալ օլունմուշ տըր։

Ժանտարմա նէֆէրաթընըն՝ իտարէի ասքէրկէյէնին Թահսիլ նէգարէթինէ ա-լընմասը, վէ ասայիշը ումումկէ։

Զիչթօլտա սօն տէֆա իճթիմա իտէն մէճլիսը ֆէվգէլատէտէն սօնրա իտարէյնին պաղը չիւպէլէ-րինտէ իճրա իտիլէն թէնգիհաթ վէ թէպէտտիւլաթտէն պիրի տախի Ժանտարմա նէֆէրաթընըն՝ իտա-րէի ասքէրկէյէնին Թահսիլ սէլա-հիյէթինէ վաղ օլունմասը տըր։

Պու թէպէտտիւլաթ չու վէճհէյէ վագը օլմուշ տըր։

Սօֆիատան հէր Թարաֆա կէօն-տէրիլէն էվամիր իւղէրինէ ասքէ-րի մէմուրլար մարիֆէթիյլէ Ժան-տարմա նէֆէրաթը մուայէնէ օ-լունարագ, միւքէմմէլիյէթ վէ էհլիյէթլէրի թէպէյեիւն իտէն նէֆէրաթ ալը գօնուլուպ տիկէր-լէրինէ եօլ վէրիլմիշ տիր։ Պու սու-րէթլէ գապուլ օլունանլար՝ ասքէ-րի տէֆթէրլէրէ գայտ օլունուգ-տան սօնրա, վազիֆէլէրինէ ատիր լազըմ վէ իճապ իտէն թալիմաթ-լարը՝ մէմուրինի մուամիլէյհիմէն ալսզ իթմէքտէ տիրլէր։ Վէլէհասը, հիւքիւմէթը միւքիյէնին զապթա խըմէթինի՝ ասքէրի մէմուրլար իյգիա իթմէքտէ օլտուգլարը միսիլ-լու, ասայիշը ումումինին մու-հաֆազասը տախի՝ քեամիլէն քէն-տիլէրինին թէրթիպաթը չալսիյէ-լէրինէ թէրք օլունմուշ տըր։ Ա-սայիշին՝ պու սուրէթլէ մուհա-ֆազա օլունապիլմէսինէ տախր զուհուրա կէլէն զարար վէ իհ-թիյաճ հա՞նկը էպպատան նէյէթ իթմիշ տիր։ պու հիհէթի պիր ազ իյզահ իթմէմիշ ֆարզ տըր։

Պիր սէնէ էվվէլիսինէ կէլինէճէ, հայտուտլուգլար վէ հայտուտ ֆըրգալարը մէմէքէթին հէր թա-ֆքինը իհաթա իտէրէք, զասպ ու զարէթլէրինի կիւնտիւզ վագթի ճատտէլէր իւզէրինտէ, քէօլէր իչինտէ, աչիքեար սուրէթտէ իճ-բայէ ճիւրաթ իթմէքտէ իտիլէր։ վէ պէօյլէ օլապիլմէսի տէ սէպէպ-սիզ տէյիլ տիր, քի սօնրատան հէր նէ գատար հայտուտ ֆրգալարը մանվ օլուպ զասպ ու զարէթլէրին էօնիւ ալընմըշ իսէ տէ, սէպէպ-լէր հիչ պիր վագթ մանվ օլամա-մըշ տըր։ պու սէպէպլէրին նէ կի-պի չէյլեր օլտուգլարը աչաղըտա իյզահ իտէճէյիզ։

Օլ վագթ պունլարա տաիր կա-զէթանըզա պիր չօգ մալիմաթ վէրմիշ օլտուղումը՝ գարիուն քիրմանըզ տէրխաթը իտէրէր զանն իտէրիմ։ իմտի՝ պունլարը քէօքտէն մանվ իթմէք իչիւն սարֆ օլունան օնճա ղայրէթ վէ տըգ-դաթ՝ պիր սէմէրէի միւքէմմէլ հասըլ իթմէղլեր իտի։ վէ զարա-երպի չունտա տըր քի, հայտուտ-լար ալէլումում իսլամ օլտուգլարը հալտէ, սօյուլան, եադըլան, էօլ-տիրիւլէն, երինէ իսլամլար վէ թիւրք քէօյլէրի իտի։ Պու քէօյիւ-լէր՝ հայտուտլար թարաֆընտան եալընըզ քէնտի իւզէրլէրինէ իճրա օլունան զասպ ու թալանընը սէ-պէպի, քէնտիլէրինտէ սիլահ պու-լունմատըզընա համլ իթտիքլէրին-տէն, հիւքիւմէթ՝ էհալինին պու իթիրազընը մէյդու ատտ իթմիշ, վէ մուճիպինճէ հէր քէօյէ նու-ֆուսլարը մըգտարընճա սիլահ թէվզի իթմիշ իտի։ վէ ֆիլհագի-գատա պիր թարաֆտան ատաքիրը նիզամիյէնին թաագիպի, վէ տիկէր թարաֆտան քէօյլիւլէրէ սիլահ թէվզի օլընըզընը խապէրի հայ-տուտ ֆըրգալարընա աքս իթտի-կինտէն, պաղընը տաղլմըշ, պա-ղընը մանվ օլմուշ, պաղընը հու-տուտտան տիչարը ֆիրար իթմիշ, պաղընը արզը տէխալէթ իտէրէք ալֆա մանվար օլմուշ, վէ բէք չօգլարը տախի էլէ կէչէրէք մու-հաքէմէլէրի ըուլէթ օլունտուգ-տան սօնրա, միւսթահաք օլտուգ-լարը ճէզայա տիչար օլմուչար տըր։

Ասահը ումումի՝ պու սուրէթլէ իտտէ օլունտուգտան սօնրա, պիր տահա հայտուտլուգ վէ խըրսըզ-լուգ լաֆը իչիտիլմէյէճէք իթի-գատընտա պուլունուլտու։ ֆա-գաթ, պու իթիգատ բէք եան-լըշ օլտուղու օլ վագթ պիզ քէչֆ իթմիշ օլտուղումուզ կի-պի, իսլամ քէօյլիւլէրին ալէ-ագ վէ եաշայըշլարը թարզընա եագընէն մալիւմաթը թամամէտի պուլունան զէվաթ տախի՝ այնի պիզիմ էֆքեարտա պուլունմալ-ըը թապիի իտի։ վէ նասըլ քի տէ՝ վուգուաթլար հէր տալըմ պիզիմ էֆքեար ու իթիգադաբմըզը թաս-տիգ իթմիշ տիր վէ իթմէքտէ տիր։

Պէօյիւ հայտուտ ֆըրգալարը պիր տահա թէչքիլ օլունապիլմէ-սի միւմքինսիզ օլաճագ սուրէթ-տէ, սահիհէն մանվ ու նապէտիտ օլմուշլար տըր։ անճագ կիւնտիւզ թարլաբընտա վէ կիճէ խըրըզ-լըգտա օլան քէօյ հայտուտլարը հէնուզ քէսրէթլի սուրէթտէ պա-գը տըրլար։

Քէօյիւ՝ քէնտի գօմշուսունը մալինի զասպ իտէն վէ քէնտի գօմշուսու օլան տիկէր պիր քէօյ-տէ իրասը խասար իտէնին քիմ օլ-տուղունու բէք ալա պիլիր։ ֆա-գաթ, էլէ վէրմէզ։ զիրա էլէ վէր-մէք մէրտիկէ մուղայիր տիր իթ-հիգատընտա տըրլար, հաթթա էն էհլի ըրզը թարաֆընտան մէլ-ճատտա պուլուր, եէյէճէք վէ իչէ-ճէյէ տէ նայիլ օլուր, իչինէ քէօյ-լիւնիւն ալտագ վէ եաշայըշը պու-թարզտա օլտուղունտան, չօգ վա-գրթ հիւքիւմէթին թէհարրիյա-թը սէմէրէսիզ գալըր վէ գալ-մագտա տըր։

Իքի հաֆթա ադտմ զուհուրա կէլէն պիր խըրսըզլըզը հիքեայէ իթտիկիմիզտէ, պու վուգուաթը իյզահ իթտիկիմիզ սէպպէլէրին պիր տէլիլը գավիսի օլտուղու անլաշըլըր։ Շեօյլէ քի՝ չէհրիմիզ 5–6 սաաթլըգ մէսաֆէտէ օլան պիր քէօյտէ, իւչ հայտուտ (թա-պիի սիլահլը օլարագ) պիր եվ կիրերէք, խանէ ռահիպինին սանտըզընտա մէվճուտ պուլուն-մուշ օլան ալթը պին ղուրուշու թալեպ իտէրլեր։ ֆագաթ մու-գավէմէթ կէօտտիքլէրինտէն թա-րաֆէյն սիլահա տավրանըլըր, վէ էվ սահիպի եարալանըպ մուգա-վէմէթ իտէմէզ պիր հալէ տիչար օլտուգտան սօնրա, էլէրիյէ գօյ-մուշլար կիպի ալթը պին ղուշ-ը պուլունտուղու մահալտէն՝ ալըպ, ահէսթէ ահէսթէ կէլտիքլէրի մա-հալէ ավէտէթ իտէրլեր։ Հայտուտ-լարըն կիթմէսինտէն անճագ իքի սաաթ սօնրա, քէօյիւ վուգու-աթտան խապէրտար օլարագ, գօմշուլարը պուլունան պիչարէ ատէմէ էչդէլ տիմէք իչիւն եա-նընա վարըրլար, ֆէրտասը սա-պա՝ քէնտիլէրինէ պիր սաաթ մէսաֆէտէ պուլունան քէօյտէքի մէրքեզ գուլլուղունա խապէր վէ-րիրլեր։ ֆագաթ, քիմլէ՞ վէ նա-սը՞լ ատամ օլտուգլարը, վէ նէ՞ թարաֆտան կէլիպ նէ՞ թարաֆա կիթտիքլէրինէ տաիր քիմսէնին մանիւմաթը օլմազ։ Զէվալլը մէմուր՝ սօբաբ, արաչթըրը, իս-թինթագ իտէր, վէ պու մատտէ-յէ տաիր քէնտի էֆքեարլարը վէ քէչֆիլէրի նէ օլտուղու պիզզաթ քէնտիլէրինին խայր ու մէնֆաաթ-լարը իչիւն, իյզահ իթմէլէրինի իխթար իյլեր։ ֆագաթ «պիլմէ-յիզ» վէ «տույամատըգ» տիմէք-տէն պաչգա պիր ճէվապ ալմազ։ Մէմուր իսէ, «Պէ ճանըմ, պու էվ քէօյիւն օրթասընդ եէրինտէ օլ-ըրագ նա՞սըլ օլուպ տա պաղընրըշ չըղընրըշտան սօնրա իւչ էլ սիլահ աթըլըր տէ սիզ երինէ տույմազսը-նըզ, քէնտինիզի մուհաֆազա ի-տէպիլմէք իչիւն սիլահ իսթէտի-նիզ, հիւքիւմէթ սիզէ սիլահ տա վէրտի» տեր իսէ տէ, «պիլմէյիզ վէ տույմատըգ»տան էօթէյէ կէ-չիլմէզ վէ հալէա տա պիլմէմէքտէ տիրլեր։

Քէօյիւլէրին ալտագ ու իթի-գատլարը ալէլ ումում պու մեր-քէզտէ օլուպ, արթըգ սաբը ի-չինտէն օլան պալթանընը օրմանա նէ տէրեճէ կիզլի կիզլի խասա-բաթ վերէպիլէճէկկի։ վէ պալթա սաբընընը՝ օրմանընն հանկը աղա-ճընտան քէսիլիպ եարըլմըշ օլտու-զունու պուլմագ, նէ՞ տէրեճէ միչքիլ պիր վազիֆէ օլտուղու հէր քէս ատի պիր միւլահազա իլէ քէչֆ իտէպիլիր։

Քէօյիւլէրին չու ալտագը մէգ-մումէլէրինէ տիկէր վէ տահա զիյատէ ճալիպը տըգգաթ պիր նիւմունէ օլմագ իչիւն մահքէմէ-լէր գույուտաթընա միւրաճաաթ օլունմասը վէ մուհաքէմէլէրտէ հազրը պուլունարագ (քի ալէնի տիր) մուհաքէմաթը իսթիմա ի-տիլմէսի քեաֆի տիր։ Քէօյիւլէրէ միւթաալիգ օլան տավալարտան եիւզտէ էլլիսի ճինայաթը ատիյէ եախօտ Զինճի տէրեճէ ճինայէթէ այիտ տիր։ Եիւզտէ օթուզու պի-րինճի տէրեճէ ճինայէթլէրէ այիտ վէ եիւզտէ անճագ եիրմիսի հու-գուգա ատիր պուլունմագտա տըրլար։ Հիւքիւմէթ ատիի չու հալլերին էօնիւնիւ ալմագ եախօտ թէպէտտիւլի ալտագ իչիւն, թէր-պիյտէն պաչգա միւէսսիր պիր չարէ պուլունմայաճաղը իթիգա-տընտա օլտուղունտան, հէր քէօյտէ մէքթէպլէր եաբըլմասընը վէ չօ-ճուգլարընը մէքթէպէ կէօնտէրիպ օգումագ էօյրէտիլմէսինի միւթէ-մատիէն իսթար վէ նասիհաթ վէ թէչվիգ իթմէքտէ տիր։

Հէր նէ գատար չու սօն սա-թըրլարըմըզդա պահսըրզընն էսա-սը խարիճինէ չէգելը իսէ տէ, մէսէլէնին եէկտիկէրինէ չումուլի օլուպ այնի մէսլէք վէ իթիգատ-տան թէվէլլիւտ իթտիյինտէն, պիզ զարուր օլ թարաֆա տա սաբըլ-մըշ տըր։ իմտի թէքրար էսկի մա-հալիմիզ եանի էսասը մատտէյէ նագլը քէլամ իտէրէք պէնտիմիզին պու գըսմընա տա խիթամ վէրմէյէ չալըշալըմ։

Ժանտարմա նէֆէրաթը իտարէի ասքէրիյէնին թահսիլ սէլահիյէթի-նէ վաղ օլունտուգտան սօնրա, քէնտի վազիֆէլէրինէ տայիր այմըշ օլտուգլարը էվամիրը ճէտիտէտէն պիրի տախի քէօյլէրտէ վուգուա կէլէն խուսուսի սըրգաթլարա վէ հայտուտլուգլարա զաթան միւ-տախլէլ իթմէյէճէքլէրի մատտէսի տիր։

Ժանտարմալար էվվէլքի կիպի քէօյլէրէ նօգթա ատաղըմալըպ, մէրքեզ գարաղօլխանէլէրինտէ թօրլուճա պուլունարագ մէվգբի մախսուսլարինտէ իգամէթ իտե-ճէքլէր տիր։ Քէօյ պասմագ կիպի ումումի պիր հարէքէթ եախօտ ֆըրզալար թէչքիլի թարզընտա հայտուտ պէօյիւքլէրի զուհուրա կէլիպ ատայիշը ումումիյէի իխալ-վալարըմը տեյիզթիրտիմ. պիր չիֆթ թապանճա, վէ գըլըճըմը, մանթամուն ալթընա կիզլէյտիմ, վէ վագթի սահա էրքէն օլտուղունտան, Կրաս Մարքէթ-տէ պիր մէյխանէյէ կիրիպ, իչէրտէն տախի պիրազ ճէպկանէ թէտարիք իթտիմ։

Նիհայէթ, թէքմիլ զարանլըգ պասթրգտա, Լօնտրա Գուլէսինին եօլունու էլէ ալարտմ, պատէհու սօլա սարարագ, ինսլզ աղանլըգլարըն իչինտէն, թախ-մինէն թաասվուր իսլէտիյմ օլ աթիգ գապրիսթանա տօղրու իլէրուլէմէկէ պաչլատըմ։

Արթըգ գարանլըգ օ տէրեճէյէ կէլմիշ իտի քի, թա եանընտան պիր ա-տէմ կէչտէ պիլէ, ֆարդ իթմէք միւմքինսիզ իտի։ զաթէն օ թարաֆլարտա լինսանա բասթ կէլմէք տէ, գապրիսթան տէ հէչէթի մէյսանա չըգալը պէրի, գապիլ տեյիլ իմիշ։

Պիր տէ նանէֆհան կէօզիմէ պէեաղ պիր շէքլ իլէչտի։

Թապանճամը մէղքիւր շէքլէ տօղրու նիշան ալտըմ իսէ տէ, աթէչ իտէ-ճէք վագթի գալմաեարագ, պու շէքլ մանվ օլտու։

Պունու միւթեագրպէն, սաղտան, օսլտան, էօնտէն վէ արգատան, տէհ-շէթլի ֆըսըլըզը սեպէրի կէլմէեէ պաչլատը, վէ հէր հանկը թարաֆրմա տէօն-մէքտէ իտիմ իսէ, մէղարլարտան սեաղա գալդան պէեաղ էօլիւլէրտէն պաչ-գա պիր շէյ կէօրմէմէքտէ իտիմ։

Պանա էօյէ կէլտի քի, պունլար պէնիմ եիւզիմէ կիւլէրէք, թէքբարէն մեղարլարը իչինտէ դայպ օլմագտա, վէ սօնրատան երինէ կէօրիւնմէքտէ, վէ շէքլէրի տախի տէհշէթլի հալլերէ թէպիլ օլմագտա իտի։

Իքի իւչ տէֆա աթէչ իթմէկէ հազըրլանտըմ, ֆագաթ բարմագլարըմ ի-թաաթ իթմէմիշէր։

Նիհայէթ, տամարլարմտա, դանըմըն սօումազա պաչլամըշ օլմասընը հիսս իթմէկէ պաչլատըմ։

Տուրտուղում եէրտէ մըխլանմըշ գալմըշ իտիմ, վէ նէ իլերի վէ նէ տէ կէրի հիչ պիր ատրմ արմաեա իգթիտարըմ գալմամըշ իտի։

Պիր արա տավրընըզըմը տէֆ իտիպ քէնտիմի թորլամագ իսթէյիմ. վէ հէր նէ օլուր իսէ օլսուն, եէնիկմէք իսթէմէտիկիմտէն, պիր տէֆա աթէչ իթմէկէ գարար վէրտիմ, ֆագաթ ամանն Ալլահ, հալէա տիթրէմէքտէյիմ. . . էլիմտէ թապանճա գալմամըշ իտի։

Պունուն իւզերինէ, արթըգ գուվվէթիմին սօն ըշըզը տախի սէօնէրէք, տէհշէթիմտէն նէ եարամազըմը շաշըրտըմ, անճագ չու գատարընը պիկմէքտէ-յիմ քի, պէն գօշմագտա իտիմ, վէ հատտ ու հիսապա կէլմէյէն պէեաղ շէյ-թանլար տախի պէնի գավալամագտա իտիլէր։ վէ պիր արա պանա էօյէ կէլտի քի, պունլար թա գուլաղըմընն եանընա գատար կէլէրէք, եավաշ ֆագաթ տէհ-շէթլի սէպէր չըգարմագտա, վէ պու սէպէրտէն պիր շէյ անլաշըյմըզլը, ան-ճագ պաղէն Ֆիլմարնօգ, Պալմէրինօ, վէ Լօվանընը իսմէրի պէեաղ իտիլմէքտէ իտի տեյի կէլտի պանա։

Իմտի արթըգ հիչ պիր շէքք վէ շիւրհէմ գալմատը քի, պու պէեաղ շէքլ-էր, գաթլ օլունան մէղքիւր իւչ լօրալարընը, վէ եիւզ էլլի նէֆէր թէվպի-լէրինին ըուհլարը իտիլէր, վէ քէնտի գաթլ օլունմալարընը իրասէ իտէն գը-բալընը խանէտանընտան պուլունտուղում իչիւն, պէնիմ մահվըմա ուղրամագ-տա իտիլէր։

Նէ գատար վագթի պէօյէ տիվանէճէ գօյտուղումու պիլմէմ։

Թապանճալարըմ, գըլըճըմ վէ շարգամ մանվ օլմուշ իտի։ Պու հալտէ, ուղագտա կէօրտիւմիւմ պիր ըշըզը կէօքտէն ինմիշ պիր իհսան ատտ իթտիմ։

Ըշըզընն մահէրինէ վարտըզըմտա, պիր եիւք արտպասը ախրը օլտուղունու կէօրտիւմ. նէ իսթէտիկէր իսէ վիրէրէք պիր պէյկիր քիրպատըմ, վէ քէնտիմ սէրայա ատտըմ։

Շիւքրլէր օլսուն, գուրթուլտում, ֆագաթ հալէա տիզլէրիմ թութմայը, միւսատտէ պուեուրուն պիր ազ օթուրայըմ։

Գըրալ վէ գըրալիչա, Բօտոֆիուն գօլթուգլարընա կիրէրէք, պիր գօլթուգ սանտալիե իւզերինէ օթուրթտուլար։

Պիչարէ տէլիգանլընընն եիւրէյի, հալէա պէօյիւք շիտտէթլէ, գալգըպ էն-մէքտէ իտի։

Գըրալ վէ գըրալիչանընն տախի եիւրէքլէրինի իսթիկա իտէն տէհշէթ, եիւղ-լէրինին ըէնկինտէն աչիքեար օլմաեա պաչլատը։

Նիհայէթ գըրալիչա տաեանամայրպ, «Աման Ալլահ պու նէ՞ վագըթտա եաշըեօրուզ. պունլար, ճէնապը Հագգընը զաղապը Եաերլէրի տիր։ տիզ իւչ-զէրինէ կէլիպ կիճէ կիւնտիւզ տուա վէ Նիյազ իսլէմէեէ պաչլամալըեըզ,» տէ-յի պաղըրը։

«Ֆագաթ պու իւչ լօրալարընն վէ Թէվպիլէրինին գաթլի, բարլամանթօ-նուն տա բէյի իլէ վուգու պուլտու» տէտի։ գըրալ տախի, պիր մէյեուսկէթ ալէամէթի իլէ։

(Տեվամ)

ԷՍՐԱՐԸ ԳԱՊՐԻՍԹԱՆ

(1246 Նէ-Հերթոան ոէվամ)

—Հէյէճանընա ավգ պույուրուն գրալ հազրէթլէրի. ֆագաթ իչին հալի մալիմիւնիզ օլտուգտա, պանա հագգ վէրէճէյինիզէ էմնիմ։

Պու կիւն ախշամ իւսթիւ, պահրկէ նէգարէթինտէ, Համիթընը իլէ կէօ-բիւմէքտէ իտիմ. մէրգումանն եանընտա, Թանրմատըզըմ պիր իւչիւնճիւ զաթ տահա վար իտի։

«Թամ վազթինտէ կէլտին Բօտոֆ,» տէտի Համիթն էլիմի թութարագ, «պու զաթ իլէ, տիւն կիճէ, Լօնտրա Գուլէսինին արգա Թարաֆընտա պուլու-նան, վէ Բօմպըրար վագթինտէն գալմըշ զանն օլունան էսքի մէզարլիսթան Թարաֆընա զիեարէթ իթտիք։ Զօգտան պէրու, պու մէթրուգ աթիգ գապ-բիսթան իւզերինէ տէհշէթլի հիքեայէէր սեզլէնմէքտէ իտի։ Էհալինին սա-տէտիպկի իւզերինէ կիւլերէք, խալգըն տէհշէթինի մուճիպ օլան շու գապրիս-թանը, պիզ քէնտիմիզ տախի կէօրմէքլիյէ Թաալի պիր մէրագտա պուլուն-տուգ։ Ֆագաթ, եէմին իտէրիմ սանա Բօտոֆ, պու վուգուֆճուլուգուն մալի, ազ գալը քի պիզէ տախի չօղա օթուրաճագ իտի։ Սէն կէլմէզտէն, էֆէնտի իլէ հալէա ունըն իւզերինէ սէօյլէմէքտէ իտիք։ Պիլիրիմ Բօտոֆ, պիզ խալ-գըն սատտիպլկի իւզերինէ կիւմիւշ օլտուղումուզ կիսլի, սէն տախի պիզիմ իւզերիմիզէ կիւլէճէքսին։ Իսթէտկին գատար կիւլ պիրատէր, ֆագաթ էկեր պէնիմ իւզերիմէ զերբե գատար էմիրեէթին վար իսէ, սէն տախի պիր կիւն մէրագընտան նաչի պիզիմ տիվանէլիյիմիզի Թէքերրիւր իթմէքլիքտէն սագընն։»

Համիթընըն պու սէօզլերի իւզերինէ հազրգաթէն կիւմէմի զաղթ իտէ-մէտիմ։ Կէօրմիշ օլտուգլարը չէնլերին նէ օլտուղունու պիտտէֆաթ քէնտիսի-նէ սիւալ իյլէտիմ, ֆագաթ ճէվապ վիրմէքլիյի բէտտ իթտիկինտէն, եագասընը պլրագտըմ, վէ քէնտիմի, ասլա էհէմմիեէթ վիրմէմէքտէյիմ կիպի կէօսթէրտիմ։

Հալ պու քի, մէրագ պէնի սարմըշ օլտուղունտան, Թէհամիւլսիզլիքլէ, կի-ճէ զարանլըզընա պէքլէմէքտէ իտիմ, չունքի բիվայէթ օլունան տէհշէթլի հալլէր, տայիմա կիճէլէրի վուգու պուլուր իմիշ։

Համիթընտան վէ քէնտի ըէֆիգինտէն այրըլըգտան սօնրա, կիտիպ էս-վապլարըմը տեյիզթիրտիմ. պիր չիֆթ թապանճա, վէ գըլըճըմը, մանթամուն ալթընա կիզլէյտիմ, վէ վագթի սահա էրքէն օլտուղունտան, Կրաս Մարքէթ-տէ պիր մէյխանէյէ կիրիպ, իչէրտէն տախի պիրազ ճէպկանէ թէտարիք իթտիմ։

Նիհայէթ, թէքմիլ զարանլըգ պասթրգտա, Լօնտրա Գուլէսինին եօլունու էլէ ալարտմ, պատէհու սօլա սարարագ, ինսլզ աղանլըգլարըն իչինտէն, թախ-մինէն թաասվուր իսլէտիյմ օլ աթիգ գապրիսթանա տօղրու իլէրուլէմէկէ պաչլատըմ։

Արթըգ գարանլըգ օ տէրեճէյէ կէլմիշ իտի քի, թա եանընտան պիր ա-տէմ կէչտէ պիլէ, ֆարդ իթմէք միւմքինսիզ իտի։ զաթէն օ թարաֆլարտա լինսանա բասթ կէլմէք տէ, գապրիսթան տէհշէթի մէյսանա չըգալը պէրի, գապիլ տեյիլ իմիշ։

Պիր տէ նանէֆհան կէօզիմէ պէեաղ պիր շէքլ իլէչտի։

Թապանճամը մէղքիւր շէքլէ տօղրու նիշան ալտըմ իսէ տէ, աթէչ իտէ-ճէք վագթի գալմաեարագ, պու շէքլ մանվ օլտու։

Պունու միւթեագրպէն, սաղտան, օսլտան, էօնտէն վէ արգատան, տէհ-շէթլի ֆըսըլըզը սեպէրի կէլմէեէ պաչլատը, վէ հէր հանկը թարաֆրմա տէօն-մէքտէ իտիմ իսէ, մէղարլարտան սեաղա գալդան պէեաղ էօլիւլէրտէն պաչ-գա պիր շէյ կէօրմէմէքտէ իտիմ։

Պանա էօյէ կէլտի քի, պունլար պէնիմ եիւզիմէ կիւլէրէք, թէքբարէն մեղարլարը իչինտէ դայպ օլմագտա, վէ սօնրատան երինէ կէօրիւնմէքտէ, վէ շէքլէրի տախի տէհշէթլի հալլերէ թէպիլ օլմագտա իտի։

Իքի իւչ տէֆա աթէչ իթմէկէ հազըրլանտըմ, ֆագաթ բարմագլարըմ ի-թաաթ իթմէմիշէր։

Նիհայէթ, տամարլարմտա, դանըմըն սօումազա պաչլամըշ օլմասընը հիսս իթմէկէ պաչլատըմ։

Տուրտուղում եէրտէ մըխլանմըշ գալմըշ իտիմ, վէ նէ իլերի վէ նէ տէ կէրի հիչ պիր ատրմ արմաեա իգթիտարըմ գալմամըշ իտի։

Պիր արա տավրընըզըմը տէֆ իտիպ քէնտիմի թորլամագ իսթէյիմ. վէ հէր նէ օլուր իսէ օլսուն, եէնիկմէք իսթէմէտիկիմտէն, պիր տէֆա աթէչ իթմէկէ գարար վէրտիմ, ֆագաթ ամանն Ալլահ, հալէա տիթրէմէքտէյիմ. . . էլիմտէ թապանճա գալմամըշ իտի։

Պունուն իւզերինէ, արթըգ գուվվէթիմին սօն ըշըզը տախի սէօնէրէք, տէհշէթիմտէն նէ եարամազըմը շաշըրտըմ, անճագ չու գատարընը պիկմէքտէ-յիմ քի, պէն գօշմագտա իտիմ, վէ հատտ ու հիսապա կէլմէյէն պէեաղ շէյ-թանլար տախի պէնի գավալամագտա իտիլէր։ վէ պիր արա պանա էօյէ կէլտի քի, պունլար թա գուլաղըմընն եանընա գատար կէլէրէք, եավաշ ֆագաթ տէհ-շէթլի սէպէր չըգարմագտա, վէ պու սէպէրտէն պիր շէյ անլաշըյմըզլը, ան-ճագ պաղէն Ֆիլմարնօգ, Պալմէրինօ, վէ Լօվանընը իսմէրի պէեաղ իտիլմէքտէ իտի տեյի կէլտի պանա։

Իմտի արթըգ հիչ պիր շէքք վէ շիւրհէմ գալմատը քի, պու պէեաղ շէքլ-էր, գաթլ օլունան մէղքիւր իւչ լօրալարընը, վէ եիւզ էլլի նէֆէր թէվպի-լէրինին ըուհլարը իտիլէր, վէ քէնտի գաթլ օլունմալարընը իրասէ իտէն գը-բալընը խանէտանընտան պուլունտուղում իչիւն, պէնիմ մահվըմա ուղրամագ-տա իտիլէր։

Նէ գատար վագթի պէօյէ տիվանէճէ գօյտուղումու պիլմէմ։

Թապանճալարըմ, գըլըճըմ վէ շարգամ մանվ օլմուշ իտի։ Պու հալտէ, ուղագտա կէօրտիւմիւմ պիր ըշըզը կէօքտէն ինմիշ պիր իհսան ատտ իթտիմ։

Ըշըզընն մահէրինէ վարտըզըմտա, պիր եիւք արտպասը ախրը օլտուղունու կէօրտիւմ. նէ իսթէտիկէր իսէ վիրէրէք պիր պէյկիր քիրպատըմ, վէ քէնտի-մի սէրայա ատտըմ։

Շիւքրլէր օլսուն, գուրթուլտում, ֆագաթ հալէա տիզլէրիմ թութմայը, միւսատտէ պուեուրուն պիր ազ օթուրայըմ։

Գըրալ վէ գըրալիչանընն տախի եիւրէքլէրինի իսթիկա իտէն տէհշէթ, եիւղ-լէրինին ըէնկինտէն աչիքեար օլմաեա պաչլատը։

Նիհայէթ գըրալիչա տաեանամայրպ, «Աման Ալլահ պու նէ՞ վագըթտա եաշըեօրուզ. պունլար, ճէնապը Հագգընը զաղապը Եաերլէրի տիր։ տիզ իւչ-զէրինէ կէլիպ կիճէ կիւնտիւզ տուա վէ Նիյազ իսլէմէեէ պաչլամալըեըզ,» տէ-յի պաղըրը։

«Ֆագաթ պու իւչ լօրալարընն վէ Թէվպիլէրինին գաթլի, բարլամանթօ-նուն տա բէյի իլէ վուգու պուլտու» տէտի։ գըրալ տախի, պիր մէյեուսկէթ ալէամէթի իլէ։

(Տեվամ)

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ

Ա.Թիտէքի մէգալէ տախի Շում. նու մուխպիրիմիզ Թարաֆընտան մաթպաամըզա իրսալ օլունմուշ տըր։

Ժանտարմա նէֆէրաթընըն՝ իտարէի ասքէրկէյէնին Թահսիլ նէգարէթինէ ա-լընմասը, վէ ասայիշը ումումկէ։

Զիչթօլտա սօն տէֆա իճթիմա իտէն մէճլիսը ֆէվգէլատէտէն սօնրա իտարէյնին պաղը չիւպէլէ-րինտէ իճրա իտիլէն թէնգիհաթ վէ թէպէտտիւլաթտէն պիրի տախի Ժանտարմա նէֆէրաթընըն՝ իտա-րէի ասքէրկէյէնին Թահսիլ սէլա-հիյէթինէ վաղ օլունմասը տըր։

Պու թէպէտտիւլաթ չու վէճհէյէ վագը օլմուշ տըր։

Սօֆիատան հէր Թարաֆա կէօն-տէրիլէն էվամիր իւղերինէ ասքէ-րի մէմուրլար մարիֆէթիյլէ Ժան-տարմա նէֆէրաթը մուայէնէ օ-լունարագ, միւքէմմէլիյէթ վէ էհլիյէթլէրի թէպէյեիւն իտէն նէֆէրաթ ալը գօնուլուպ տիկէր-լէրինէ եօլ վէրիլմիշ տիր։ Պու սու-րէթլէ գապուլ օլունանլար՝ ասքէ-րի տէֆթէրլէրէ գայտ օլունուգ-տան սօնրա, վազիֆէլէրինէ ատիր լազըմ վէ իճապ իտէն թալիմաթ-լարը՝ մէմուրինի մուամիլէյհիմէն ալսզ իթմէքտէ տիրլէր։ Վէլէհասը, հիւքիւմէթը միւքիյէնին զապթա խըմէթինի՝ ասքէրի մէմուրլար իյգիա իթմէմէքտէ տիրլէր։ Պու սուրէթլէ գապուլ օլունանլար՝ ասքէ-րի տէֆթէրլէրէ գայտ օլունուգ-տան սօնրա, միւսթահաք օլտուգ-լարը ճէզայա տիչար օլմուշլար տըր։

Ասահը ումումի՝ պու սուրէթլէ իտտէ օլունտուգտան սօնրա, պիր տահա հայտուտլուգ վէ խըրսըզ-լուգ լաֆը իչիտիլմէյէճէք իթի-գատընտա պուլունուլտու։ ֆա-գաթ, պու իթիգատ բէք եան-լըշ օլտուղու օլ վագթ պիզ քէչֆ իթմիշ օլտուղումուզ կի-պի, իսլամ քէօյիւլէրին ալէ-ագ վէ եաշայըշլարը թարզընա եագընէն մալիւմաթը թամամէտի պուլունան զէվաթ տախի՝ այնի պիզիմ էֆքեարտա պուլունմալ-ըը թապիի իտի։ վէ նասըլ քի տէ՝ վուգուաթլար հէր տալըմ պիզիմ էֆքեար ու իթիգադաբմըզը թաս-տիգ իթմիշ տիր վէ իթմէքտէ տիր։

Պէօյիւ հայտուտ ֆըրգալարը պիր տահա թէչքիլ օլունապիլմէ-սի միւմքինսիզ օլաճագ սուրէթ-տէ, սահիհէն մանվ ու նապէտիտ օլմուշլար տըր։ անճագ կիւնտիւզ թարլաբընտա վէ կիճէ խըրըզ-լըգտա օլան քէօյ հայտուտլարը հէնուզ քէսրէթլի սուրէթտէ պա-գը տըրլար։

Քէօյիւ՝ քէնտի գօմշուսունը մալինի զասպ իտէն վէ քէնտի գօմշուսու օլան տիկէր պիր քէօյ-տէ իրասը խասար իտէնին քիմ օլ-տուղունու բէք ալա պիլիր։ ֆա-գաթ, էլէ վէրմէզ։ զիրա էլէ վէր-մէք մէրտիկէ մուղայիր տիր իթ-հիգատընտա տըրլար, հաթթա էն էհլի ըրզը թարաֆընտան մէլ-ճատտա պուլուր, եէյէճէք վէ իչէ-ճէյէ տէ նայիլ օլուր, իչինէ քէօյ-լիւնիւն ալտագ վէ եաշայըշը պու-թարզտա օլտուղունտան, չօգ վա-գրթ հիւքիւմէթին թէհարրիյա-թը սէմէրէսիզ գալըր վէ գալ-մագտա տըր։

Իքի հաֆթա ադտմ զուհուրա կէլէն պիր խըրսըզլըզը հիքեայէ իթտիկիմիզտէ, պու վուգուաթը իյզահ իթտիկիմիզ սէպպէլէրին պիր տէլիլը գավիսի օլտուղու անլաշըլըր։ Շեօյլէ քի՝ չէհրիմիզ 5–6 սաաթլըգ մէսաֆէտէ օլան պիր քէօյտէ, իւչ հայտուտ (թա-պիի սիլահլը օլարագ) պիր եվ կիրերէք, խանէ ռահիպինին սանտըզընտա մէվճուտ պուլուն-մուշ օլան ալթը պին ղուրուշու թալեպ իտէրլեր։ ֆագաթ մու-գավէմէթ կէօտտիքլէրինտէն թա-րաֆէյն սիլահա տավրանըլըր, վէ էվ սահիպի եարալանըպ մուգա-վէմէթ իտէմէզ պիր հալէ տիչար օլտուգտան սօնրա, էլէրիյէ գօյ-մուշլար կիպի ալթը պին ղուշ-ը պուլունտուղու մահալտէն՝ ալըպ, ահէսթէ ահէսթէ կէլտիքլէրի մա-հալէ ավէտէթ իտէրլեր։ Հայտուտ-լարըն կիթմէսինտէն անճագ իքի սաաթ սօնրա, քէօյիւ վուգու-աթտան խապէրտար օլարագ, գօմշուլարը պուլունան պիչարէ ատէմէ էչդէլ տիմէք իչիւն եա-նընա վարըրլար, ֆէրտասը սա-պա՝ քէնտիլէրինէ պիր սաաթ մէսաֆէտէ պուլունան քէօյտէքի մէրքեզ գուլլուղունա խապէր վէ-րիրլեր։ ֆագաթ, քիմլէ՞ վէ նա-սը՞լ ատամ օլտուգ

բակ ընկերութեանց նպատակին բարեշրջումն բաղում միտեր ըզբաղեցոյց։ արդ իսկ վարժապետանոցի փակումն, ընկերութեանց տանոցի փակումն, ընկերութեանց վարկն անգամ վտանգի կենթարկէ անզգալաբար, ասի երեսփոխանաց և վարիչ մարմնոց ոմանց անհեռատեսութենէ պատճառելով։

Ուշ դրէք-ինձ դո՛ւք երեսփոխան գրագէտք, երեսփոխան քաղաքագէտք, դո՛ւք որ Միացեալ ընկերութեանց պահապանն ու տէրն էք, պիտի սրամտիք եթէ ասեմ ո՛չ երեսփոխանութեան, ո՛չ գրագիտութեան, ո՛չ քաղաքագիտութեան դպրոցն գաղափարն ունիք։

Քաղաքագիտութիւն կը համարիք անլուր և ապօրէն իրողութիւնք ժողովրդեան զեկուցանել, ես գիտեմ՝ ոչ քաղաքագիտութիւն անդամատէ ընկերութեանդ։ Ի նուիրատուաց եռանդն կը շինեցնէ քան կը բորբոքէ, նուիրատուք որք այժմ ի տես կան Ձերդ վարչական խռովութեանց։

Հեռատեսութիւն կը համարիք այդ օրինակ ընթացքդ փակել իսկոյն վարժապետանոց մի։ որ ծնունդ էր դիւցազնական և արիական աշխատութեանց Արարատեանի Վարդանանց։ Այդ հեռատեսութիւն չէ ես գիտեմ, զի պարապուոր եիք գէթ երկտող մի գրել վանեցւոց, երկտող մի սպառնալից որ աւետէր իւրեանց թէ վարժապետանոց պիտի ընկնէր իւր բարձր նշանակութենէն եթէ վանեցիքդ պահպան չը հանդիսանաք այդ մեծանուն հաստատութեան։

Վստահ եմ, պիտի պատասխանէք ինձ թէ այն հասարակութիւնն որ կրթութեան դործին համար տարին 700 ոսկի կը ծախսեմք և ինքն 6 ոսկի կը նուիրէ, որո՞վ ակնկալութեամբ ծմանօրեայ առաջարկ մ՚անէինք։

Այո՛ առնել պարտէիք, վասն զի կան յանկարծական պատահարք կամ անակնկալ տպաւորութիւնք, որք փոխեն յաճախ մարդկային սովորական բնոյթն, այսինքն տեսնուելէ որ տկարք՝ հզօր, անզգայք՝ զգայուն, անտարբերք՝ նախանձախնդիրք դարձել են մի անբացատրելի ներգործութենէ մղեալ։

Դուք՝ ի դործ չ՚դրիք զայս միջոց, հետևաբար սխալեցաք։ է՞ր ուրեմն նախորդ վարչութեան սը խրատն ձեզ այնքան ահաւոր կերևի, է՞ր հրապարակային քննութեանց, խծբծանաց և խեղաթիւրմանց առարկայ կանէք։

Սովաւ ահա կ՚ապացուցանէք թէ չունիք երեսփոխանական հրմտութիւն։

Պահ մի առէք աչաց առաջ ձեր ստանձնած անունն «Միացեալ ընկերութիւնքն»։ տեսէք որքան քաջոր անուն ո՛րքան պաշտելի անուն մ՚է այն, գգուեցէ՛ք զայն, բարձրացուցէք զայն։ այլ հակառակն դուք կը բաժանէք, դուք կը պառակտէք, ա՞յս է ուրեմն ձեր դո՞ւրնին, ա՞յս է նաև ձեր ընկերո՞ւրնին։

Ախո՜ն։ . . . . . քեզ ով գիտութիւն, ով լուսաւորութիւն։

Վարժապետանոցի խնդիրն ըստ ձեզ նրան փակման կամ յարատևութեան վերայ չէ այնչափ որչափ զայս խնդիր պատրուակ մի բռնել էք զիրեար վատահամբաւելոյ, որպէս թէ նախորդ վարչութիւն անգէտ գտնուեցաւ իւր պաշտօնի, իսկ արդին ամենագէտ։

Ընկերութեան, եղբայրութեան դէմ է այդ պերճախօսութիւնք ու այդ ծափահարութիւնք, այդ պարտութիւնք ու այդ խռովութիւնք ծնուցանել ժողովրդեան որ դեռ վիճաբանութիւնն կռիւ և կուսակցութիւնն բաժանում կենթադրէ։

Էհ, ակնարկ մի արձակեցէք ձեր դործի վերայ որը երկուստեք այնքան ջերմութեամբ որքան անկեղծութեամբ կ՚ուզէք փաստաբան կանդնել, կէսքդ կրօնի մտաց իմաստասիրութեան շնորհիւ, կէսքդ նոր ու հզօր դաղափարաց բարձրութեան շնորհիւ ճշմարտութիւնն ու իրաւունքն ի ձեզ սեպհականել կը ճդնիք։ այլ ներեցէք, ես հաւատ մ՚ունիմ որ է եթէ ճշմարտութիւնն, իրաւունքն, արդարութիւնն յաշխարհ իջնէին, մալդիկ այլ զաշխարհ կը թողէին։

Հեռի եմք, հեռի եմք այս սրբարան և աստուածային անունն ներքն, զի անձնասէր եմք։

Ըստ որում կը խնդրեմ ի ձէնջ որ անհնգիստ չառնեմք զայն, որ ես այդ դառնամ առաջադրեալ խնդրոյս։

Վարժապետանոցի փակումն՝ ընկերութեան բարոյական ու նիւթական կենաց յուսատու և լուսատու դորութիւնն խորտակել կ՚նշանակէ և ոչ թէ նորա կենդանութիւն՝ նրն վտանդող խութն ջախջախել։ զայս ապացուցանելոյ համար, հետեւեալ անխուսափելի իրողութեանց յենլով, կասեմ առաջին՝ թէ վարժապետանոցի ուսումնարարտ աշակերտք աղդի դասատուցաց մեծաքանակ թոչակաց օգտաւէտ զարկ մի պիտի տան 8—10 ոսկին 3—4ի վերածելով ու նոյն արդիւնքն պիտի արտադրեն, զոր ինչ կարտադրեն Պոլսէ յղեալքն, վասն դի իրաց առեալ վարժապետանոցն, Միացեալ բոլոր վարժարանք նախնական ուսմամբ պիտի կառավարին ըստ ընկերութեան նպատակին որ է ուսումնասիրել, և ոչ թէ բարձրագոյն ուսումներ աւանդել։

Հետևաբար հարկ է կանդուն պահել զվարժապետանոց, և արդիւնաւորել այնքան մխուած դրամներն, որ օր մի առաւելապէս օգտի ընկերութիւն յայտնանէ քան որչափ կը յուսայ օգտիլ այժմ նորա փակումէն։

Երկրորդ թէ, արդեօք նուազ չարիք կը կարծէք փակելով վարժապետանոցն, զրկացնել ընկերութենէն այն ջերմագին եռանդքն Արարատեան քրանչյան միաբանից։

Մինթ նուազ վտանդ կը կարծէք, երբ ժողովուրդն ամեն այս խռովութեանց հանդիսատես՝ վերը դովեցաւ ու չեզոքացաւ։

Մինթ նուազ վտանդ կը կարծէք, երբ գոցելով վարժապետանոցն, նախնական դպրոցներ բանայք, որոց պիտի պարտիմք վերստին Պոլսէն յղել կարող դասատուներ։

Ո՛չ, ոչ. այս ընկերութիւն չը կոչուիր, այս միութիւն չը կոչուիր աւելի լաւ է կրից և կուսակցութեանց մասնակցութիւն հրաչակել զայն։

Ձեր գործ, Միացեալ ընկերութիւն, ձեր գործ հանրական գործ մի է, ուր ո՛չ յուզում, ո՛չ ցասում հարկ է, օգտակարութիւն, միութիւն, դործակցութիւն ձեր նշանաբանն, ձեր պաշտօնն, ձեր ուղեցոյցն լինելոյ են։

Համոզուեցէք եղբարք թէ այս սխալումն դուք պիտի տուժէք ապա. ուստի այժմէն ձեռն տուէք միմեանց, հաշտութեան և եղբայրութեան, միութեան և սիրոյ՝ որ ձեր վերքն դարմանէք, որ հաւատակութիւնն հրճուեցուցէք, եթէ ոչ, նա որ ի հեռուստ աղդիս ներկայ կեանքն կ՚ի մաստասիրէ գործերն կը քննադատէ, ընթացքն կը դնահատէ, չ՚կարէ երբեք հաճոյական և համակրական զգացում տածել նորա բարեշրջման մասին, զի այս դնաց՝ զինք կործանման կ՚առաջնորդէ, այս ընթաց զինք մահուան գիրկ կը յանձնէ։

Զայն դիտեցէք և դուք եղբարք, ու այնպէս միացէք ու այնպէս գործեցէք որ,

Մի անհուն սէր և մի սիրտ ան.

Վհատ Ձեզ մաղթէ

Գասպար Պ. Նէմէ

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

—

Մէզքիւր ճէմիլէթը միւֆիլսէ հագդենա մանթպասմզա վիրուտ իսէն պիր մէքթուպ պէր վէճճը ասի այնէն սէրճ օյանարագ, լսզամ կէլէնկէրին նազարը սիգդաթը՝ մէքթուպը մէղքիրը միւհիթվիսթը իւգէրինէ տավէթ օլունուր։

. . . Խմբագիր,

Ընթերցողք ուրախութեամբ իմացան թէ՝ Հայաստանի նիւթական և բարոյական վիճակն՝ ի լաւանդր վերածելու նպատակաւ, «Տնտեսագիտական Միութիւն Հայոց» անուամբ Ընկերութիւն մը կազմուած է, Սրբազան Պատրիարք Հօր շնորհիւ, և կիւմրեան Յովհաննէս էֆէնտիի անխոնջ ջանիւք։

Սոյնպիսի ընկերութեան մը պէտքն է առ հասարակ զգացուած էր արդէն, ուստի և գործոյն օգտակարութեանը վրայ աստանօր ճառելն որչափ ալ անդէպ նկատուի, աւելորդ չպիտի համարուի՝ կարծեմք՝ այս առթիւ եթէ Հայ հասարակութեան զգացմանց թարգման կանդնելով, բացատրեմ ինչ ինչ միջոցներ՝ որոնք սոյն գործոյն յաջողութեանը կը նան մղում մը տալ։

«Տնտեսագիտական Միութեան Հայոց» կազմուելիք Գործադիր ժողովը, որ ընկերութեան նպատակն պիտի իրագործէ ի Հայաստան, և որդիւնաւորէ իւր տարամադրութեանը տակ դրուած գումարը, պէտք է իւր նախնական քայլերուն մէջ շրջահայեաց ծրագիր մը ընտրէ, որպէս զի Ընկերութիւնը կարենայ ժողովրդականութիւն չահել և «վարդի մը կեանք» չունենայ։

Ա՛ռ այս ի՞նչ ընել հարկ է։

Նախ՝ պէտք է կազմելի Գործադիր ժողովն հանրածանօթ, կարող, աղեղեր, գործն անդամներէ բաղկանայ։

Հանրածանօթ՝ իւրեանց անչահասիրութեամբը, հանրածանօթ՝ իւրեանց բարոյականութեամբը և ուղղութեամբը, որպէս զի կարենան, Ընկերութեան գոյութեան ադբիւրն եղող ամէն կարգի ազդեցոյնոց վստահութիւնն մշակել։

Կարող, իւրեանց հարստութեամբը, որպէս զի, ի պահանջել հարկին կարենան օգնել Ընկերութեան անտուին առանց դրսէն օտար անձանց դիմելու։ Կարող, ոչ միայն նիւթականութեամբ այլ նաև խելքով, որպէս զի Ընկերութեան գործերն լաւ կառավարուին. կարող, փորձառութեամբ. փորձառութիւն, որ ամէն գործոց ուղեցոյցն է, և առանց որոյ՝ չիք կեանք։

Խոհեմ, որպէս զի չրջանկատ վարուելով՝ թիւր ըմբռնմանց տեղի չը տան. հեռատեսութիւնն ամէն գործի մէջ պէտք է դիտաւորաբար սորա մէջ, զի այժմ մեր Օսմանեան եղբարք՝ ընդ որս Հայ ազգին աւանդական հաւատարմութիւնը բազմիցս փորձող Տէրութիւնն իսկ՝ սկսած են ընդ ակամբ հայել հայկական աշխարհաշէն ձեռնարկութեանց։

Վերջապէս ԳՈՐԾՕՆ, զի առանց գործելու աչինչ կարէ յարատևել, ոչինչ կարէ յառաջադիմել։

Ապա, պէտք է դարձեալ որ ընտրուելիք անդամք եթէ ոչ ճանապարհորդ՝ գոնէ լաւ ուսումնասիրած լինին Հայաստանի ընկերական և տնտեսական կեանքն, գիտնան թէ՝ ինչ են այն ինչ տեղ բնակող ազգայնոց պիտոյքն, և ինչ՝ այս ինչ տեղ բնակողներունը։

Ահա՛, դոքա են միայն անմիջական և անհրաժեշտ պայմանք, զորս փնտռել պարտիմք, եթէ կուզեմք որ ձեռնարկութիւնդ այդ պակուի յաջողութեամբ։

Փնտռեմք ըսի, բայց կարծեմք ընդ երկար փնտռելու ալ հարկ չիկայ, զի ով չգիտէր Սովէրոց Խընամատար Մասնաժողովոյ նուագ-ՐԻՆն, ազգասէրՐԻՆն, խոհեմՐԻՆն և գործունեՐԻՆն։

Սոյն Մասնաժողովն ի հանդէս ածած է իւր սիրագործութիւնքը։ Տեսանք թէ՝ ինչպիսի ախուր և յուսահատ պարագաներու մէջ գործի սկսաւ և անյողդողդ շարունակութեամբ լուիկ մնջիկ աշխատեցաւ։ Դիշերն ցերեկին խառնելով, մինչև իսկ կարող եղաւ Հայաստանի գլխուն վրայ կախուած և մահ սպառնացող Դամոքլեսի սուրն մէկ կողմ առնուլ։ Հայաստանի ամէն. կողմ թղթակիցներ յարոյց, ճիւղեր հաստատեց, և չը-նորհիւ նորա՝ երբ անհամարփուրդք (10000 կրսե. թրօթթը) և անթիւ Զաւակ նօթութենէ կը մեռնէին, մեր Հայ եղբարք կը դրանէին հաց իւրեանց քաղցն յագեցնելոյ։

Այո՛, եկան այնպիսի յուսահատական վայրկեաններ, ուր չկայր Մասնաժողովոյ սնուցկին մէջ փուլ մը, և սակայն հաղարներով ոսկի պէտք էր։ Գթութիւն, գթութիւն կը կոչէին ամէն կողմէն. կարին հաղարներ կը խնդրէր՝ ցորեան դնելու, վան՝ հաղարներ կը խնդրէր, սովելոց հաց բաշխելու համար։ բայց Մասնաժողովոյ անդամք բնաւ չվհատեցան, և սրտերնուն հետ քսակին ևս բացին։

Բայց յանմանէ «Սովէլոց Մասնաժողովն»-ուսոյց Հայաստանցւոյն դէւրին եղանակաւ երկիր հերկելն Բարմանտէի խնձորն հասցնելու, վանցիին աֆիոն մշակելու կերպերն . . . .

Զայս ամենը գիտնալով՝ միթէ կրնամք ըսել թէ՝ հասարակաց կարծիքը, որոյ արձագանք եղած էր Թերզեանը Էֆէնտի լրագիրն։ կը սխալի՝ երբ սոյն Մասնաժողովն Տնտեսագիտական Միութեան Գործադիր ժողովն լինելոյ արժան կը դատէ։

Հաճեցէք խմբագիր Տէր, հիւրընկալել Ձեր ազգօգուտ թերթին մէջ սոյն յօդուածս, և ընդունել շնորհակալութիւնն Ձեր ընթերցողաց մէրոն։

Ե. Հ. Ե.

Կ. Պոլիս Գատր Քէոյ
28 հոկտ. 1881

ՄԻԼՔԷՖԷՐԻԳԱ

—

Մալիյէ նազիրը Միւնիր պէյ հաղրէթլերի ճումա կիւնիւ Դուզ կունուզ թէբէսիմտէ քեռին դունդրնա տաին վէբիկէրինէ իբրատէն պիր զիզիֆէթ. քեչիրէ իտուզ։ զիֆէթը մէզբիւրէտէ մումանիէյիհիմ վէբիլէրտէն մնատա Սէրվէր բաշա վէ Զամիլ Յով հաննէս էֆէնտի հազարաթը կէ մալիյէ միւսթէշարը Վէթենտրֆ պէյ վէ թարիճիյէ ավգատիր կէս չէր էֆէնտի վէ Բուսուռմաթ միւսթէշարը Պերթրամ էֆէնտի վէ տույունը ումումիյէ միւֆէթթիշի Նազիֆ պէյ հազրը պուլունմուշլար տը։

—

Կէչէն սալը ազշամը Այտըն վիլայէթինէ Գասապատա իքի տէֆա չէտիտ հարէքէթը տըզ վուգու պուլուզ։ պունլարը միւթէազբայն կէոբ կիբրլէմիշ վէ տօլու եաղմըշ տը։

—

Բէնճէնպիհ կիւնիւ իզմիրտէ թիւրք մահալլէսինտէ Աւսթրիա թէպասընտան պիր տէլիգանլըն նաչէսի պուլունուզ։ լաքին գաթիլի տերտէսթ օլունմամըշ տը։

—

Պապը Ալիտէն վէրիլէն էմր իւզերինէ Մէհմէտ Ռիշտի բաշա՝ իզմիրտէն Մաղնիսատաքի չէֆթիլիկինէ կիմիմիշ փիր։

—

Էմէրսէլ կազէթասընտա օգունտըզընա կէօրէ, իզմիր հէվալիսինտէ Սէմէնտրէ նամ մահալտէ պիր մզտտար զբրսէրտարը՝ պիր հայտուտ չէթէսինէ թէսատիֆլէ իւզերինէ հիւճիւմ իթմիշ իսէ տէ, հայտուալար տախի մուդապէլէթէն սիլահ իսթիմալ ճիտերէք, զբր սերտարարընը Քիրբէնճէ քեօյիւնէ գատար գօվալամըշ վէ տէօրթ ժանտարմա նէֆէրինի։ եբ տէվիրմիշլեր տիր։ Տիկեր 30 գատար տահա զապթիյէ իմտատ եէթիշմիշ իսէ տէ, հայտուալար ֆիրար իթմիշլեր իմիշ։

—

Բուս հիւբիւմէթի՝ Մէքքէեէ կիտէն իսլամ թէպասընա բասբօրթ վերմէմէեէ գարար վէրմիշ օլմաղա, պիր գաչ հաֆթատան պէրու Բուսիատան կէլէն իսլամ եօլճուլարընը բասբօրթը մահալը սարիլ իչիւն գայտ օլունմուշ օլտուղու կէօրիւմիշ տիր։

Բուս հիւբիւմէթի՝ գօլերատան սագընմագ իչիւն իչպու թէսապիրի իթթիխաղ իթմիշ իսէ տէ, պաստէ զիքր օլունտուղու վէճճէլ, բասբօրթլար տիկեր չէհրէ գայտ իթտիրիլերէք, թէսապիրը մէզբիւր տախի պիր չէյէ եարամամագտա տը։

—

Զաթը հազրէթը Շէհրիեարինին սը քեաթիպը խուսուսիսի օլուպ, պիր վագթտան պէրու Նամիղաճ պուլունան Բէչիտ էֆէնտի պու քերրէ քէսպը իֆագաթ իտէրէք, եէնիտէն Մապէյնը Հիւմայունտա իճրաի մէմուրիյէթէ պաշլամըշ տը։

—

Բուսիա սէֆարէթի միւշավիրի Մ. Օնու կէչէն բէնճէյնպիհ կիւնիւ շէհրիմիզէ միւվասէլէթ իթմիշ տիր։

—

Զանագ Գալէսինտէն հոկտեմ. 18 թարիխիյէ Լէյլանա եապըլըրընա կէօրէ, հոկտեմբերին 17 սինտէ մահալը մէզբիւր հապսխանէսինտէն պիհիմմէ մահպուսին՝ բէվվրվեր վէ էպլիհան սայիրէ իլէ միւսելլահ օլարագ ֆիրար իթմիշլեր տիր։ Բէֆիյէթ խապէր ալընըպ զապթիյէլէր ֆիրարիլերի գովալամըշ վէ 7 նէֆէրինի թութմուշլար իսէ տէ 3 զապթիյէ եարալանմըշ վէ 8 մահպուս տա ֆիրարա մուվաֆֆագ օլմուշլար տը։

—

Կէչէն ճումա աղշամը Սթամպօլտա էյրի գաբուտա պիր հարիդ զուհուր իտէրէք 3—4 խաշապ խանէ քեամիլէն միհրթերեդ օլմաղ տը։

—

Տէրսատէթ Բում թիւճճարանտան Մ. Թէոտոր Մավրօգորտաթօ՝ Աթինատաքի հասթա միւհթաճիյէ թէվզի օլունմագ իւզրէ Աչէն նամ կաղէթանը իտարէխանէսինէ 4000 ֆրանգ իանէ իրսալ իթմիշ տիր։

—

Եունան բէիսի վիքէլասը Մ. Գումունտուրսը՝ Արթա նահիյէսինի Եունանա իչագ իթտիրմէկէ մուվաֆֆագ օլտուղընա պիր է սէրը թէչէքթիւր օլմագ իւզրէ Արթա պէյլէտիյէ մէճլիսի՝ միւշաւիրլէրի Մ. Գումունտուրսա պիր թաճ իհտա իթմէյէ զարար վէրմիշ տիր։

Բէիսի միւշաթիլէրի Լարիսայա կիմիտիյինտէ չէհր էմինի իլէ իմամ պէյլերի վէ տիկեր միւթէպէրանը պէքտէ թարաֆընտան խաթիգպալ օլունմուշ, վէ մուսամիլէրի չէհր էմինի էհալի նամընա օլարագ Մ. Գումունտուրսա պիր թաճ թագտիմ իթմիշ տիր։

—

Կէչէն հաֆթա Զանագ Գալէսինտէ պիր հարէքէթը արզ վուսալարագ քեարկիր պիր ճամի չաթլամըշ վէ պիր գաչ էսկի տուվար երգբլմըշ տը։ Բէզալիք Գում—Գալէսինտէ էսկի պիր գալէնին ենթիր միւնհէսիպ օլմուշ տը։

—

Պէյօղլունտա Գապրիսթան սօգաղընտա Մ. Գամնտոնը եարբուսուսնտա իչլէրէն՝ պիր Բիւրտրէնճէրին պաշընա պինանը իւչիւնճիւ զաթընտան պիր թուղլա տիւշիւպ, զաֆասը պէնի կէօզիւքիւրճէսինէ եարբլմըշ վէ իւմիւտ սիզ պէր հալտէ խասթախանէյէ նագլ օլունմուշ տը։

Շու եարու պիթինճէյէ գատար պագալըմտահա գաչ քիշինին էճէլինէ կիրէճէք տիր։

—

Վօլօս իլէ Լարիսա արասընտաքի տէմիր եօլ խաթթը Տէրսատէթ պանքէրլերինտէն Մ. Մավրօգորտաթօյա իհալէ օլունմուշ տը։ Մէզբիւր տէմիր եօլ 18 մահա գատար իշլէեէպիլէճէք տիր։

—

Իշիտիլմիկինէ կէօրէ, Շեյխ Իսլամ էֆէնտի հազրէթլերի՝ վերիլէն իլամթը չէրիյէի պիր քերրէ տէ պիզզաթ քէնտիսի թէգվիդ իթմէյէ վէ հուզուրունտա բուլեթ օլունան չէրի տավալարը մուհաքէմէսինի իպթիտատանիհայէթինէ գատար տիկնէմէյէ գարար վէրմիշ, վէ թաշրալարտա տա նախպլերին հիւսնիւ ինթիսապը իչիւն մէճլիսը ինթիսապը Նիւվվապ թէնպիհաթ իճրա իլէմիշ տիր։

—

Պաղէնամ պէյլիք վաբօրը՝ գօլերանն էօնիւնիւ այմաղտ վէ մուսապիյինի թէտավի իթմէյէ մէմուր պիր սըհհիյէ գօմիսիօնը համիլէն վէ էվվէլքի կիւն Հիճազա միւթէվէճճիհէն Տէրսատէթտէն հարէքէթի իթմիշ տիր։

—

Եունան գրալը՝ Հապէշ իմբէրաթօրընա Ամ-Սալէս Նիշանընին պիր գէթասընը իրսալ իթմիշ տիր։

—

Մէսմուաթա կէօրէ, ումումի պիր սալանէ եարբլընճայա գատար էօթէտէ պէրուտէ քէսիլէն գօյուն վէ սըղբրլարընը քէսիլմէքլերի մահալլերի մուայէնէ իտէրէք թէմիզլիկէ տիգգաթ իթմէք իչիւնճէհր էմանէթինտէ աթըպատան միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունմուշ տը։

—

Իւսքիւպտէն եապըլըրընա կէօրէ, Տէրվիշ բաշա հազրէթլերի՝ կէչէն հաֆթա Լօմատան հարէքէթլէ, էհալիսի հէնուզ տարէքի իթաաթա կիրմէմիշ օլան Մալիշ նահիյէսինէ միւվասէլէթ իթմիշ, վէ պիլա վուգուաթ Ցատա գալէսինէ տախիլ օլմուշ տը։

Բաշաի միւշարիլէյհ՝ օրատա պիր միւատէթ գալըպ էմրը ըսլահաթլա օղրաչտրգտան սօնրա Ցէպրէյէ կիտէճէկի, վէ Ցէպրէնին ըսլահաթը ըլա մէշղուլ օլան Ալի բաշա հազրէթլերի իլէ պիրլէշճէճլի զանն օլունմագտա իմիշ։ Իւսքիւպ չըմէնաքֆէրինէ բաղթ օլունաճագ օլան Սըրպիսթան տէմիր եօլլարը իչիւն քէշֆիեաթ իճրասընա տախի պաշլանմըշ տը։

—

Գալաթատա Բէչթիմալը խաներնա թիւճճարտէն Մ. Վալեանօնը գատասընը գըրմագ իչիւն պազը խըրսըզլարը թէրթիպաթը բօլու թարաֆընտան խապէր ալընարագ թէչէպիւսը մէզբիւրը էօնիւ ալընմըշ վէ մէզբիւր խանատա պու թէչէպիւսէ սուհուլէթ վերէճէք օլանլար տերտէսթ իտիլմիշ տիր։

—

Եունան գրալը՝ Իւլ Նամ վաբօրլա Բրէվէզա ճիվարընա եագլաշըրընա Օսմանը գալէսինտէն 21 թօր աթըլմըշ վէ մուզիգա չալընարագ Օսմանը սէֆինէլերի տօնատըլմըշ տը։

—

Բուս օրթօտօքս մէզհէպինին նէշրի իչիւն Բուսիատա թէչէքիւլ իտէն միսիօնար ճէմիէթի՝ Ճարօնա գատար Միսիօնարլար կէօնտերմէքտէ վէվասթի վէ չըմալի Ասիատա մէզհէպ մէմուրլարը պուլընտրմագտա օլտուղը կիպի, օրալարտա խայլիճէ էհալիյի տէխրիսթիանլըղա չէվիրթմէքտէ իսիլ։

—

Բրէնս Պիզմարգ իլէ Մ. Կամպէթանը՝ խաֆիէն միւլագաթ իտուպ պազը միւզաքէրաթտա պուլունտուգլարը հավատիս՝ բօլթիգա տէվլիրի բէսմիյէսինէ տախի վիւրուտ իթմիշ տիր։

—

*

Գրեթե տարօրինակ է թվում, որ Ռուսաստանի Դեպուտատների Ազգային Ժողովի նիստերի դահլիճում ոչ մի ներկայացուցիչ չի գտնվում Ռուսաստանի Ազգային Ժողովի նախագահ Ն. Ռամզինի հանդեպ ուղղված հարցերին պատասխանելու համար։ Ինչպես հայտնի է, Ն. Ռամզինը Ռուսաստանի Ազգային Ժողովի նախագահ է ընտրվել ընդամենը մի քանի ամիս առաջ, սակայն նրա գործունեությունը ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին քաղաքականության մասին հարցերի շուրջ ուղեկցվում է բազմաթիվ հարցերով։ Ն. Ռամզինը ոչ միայն ոչ մի հարցի պատասխան չի տալիս, այլև ինքն է հարցեր ուղղում։ Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանի Ազգային Ժողովի նիստերի դահլիճում գտնվում է Ն. Ռամզինի նկարը, որի տակ գրված է «Հարցեր ունեք»